

2009 YILINDA AVRUPA'NIN ÖNDE GELEN EKONOMİLERİ

Küresel Durum

2006 yılında ABD'deki mortgage kredilerinin geri ödemeleri konusunda yaşanan sıkıntılarla ilk sinyallerini veren küresel mali kriz 2008 yılı sonlarına doğru birçok büyük ekonomide yaşanan üst üste daralmalarla resmîyet kazandı. Önde gelen birçok ekonomist tarafından söz konusu krizin tahmin edilenden çok daha büyük etkiler doğuracağı, hatta Dünya ekonomisinin en az 1929 Büyük Bunalımı kadar ciddi bir tehditle karşı karşıya kalındığı uyarılarında bulunuyor. Nitekim dünyanın çeşitli ülkelerinde açıklanan resmî istatistikler uzmanları haklı çıkarır nitelikte. Bu ülkeler arasında ABD, Almanya, İngiltere, Japonya gibi Dünya ekonomisinde ağırlığı fazla olan ülkeler de bulunuyor. Bu ülkelerde büyük ölçekli kurtarma paketleri açıklanmakta ve faiz oranları tarihte görülmemiş ölçüde düşürülmektedir. Bu tür önlemler 1929 Büyük Bunalımı sonrasında tekrar yaşanmaması amacıyla alınmış olsa da, çoğu ekonomist tarafından söz konusu önlemlerin mevcut düzeyi itibarıyla bir çözüm sunmaktan öte sadece krizin etkilerini yumuşatıcı etkiye sahip olacağını iddia ediyor.

Hemen her gün, özellikle gelişmiş Batı ülkelerinden, toplu işten çıkarma, büyük firma ve mali kurum iflasları, kurtarma paketleri ve diğer olumsuz istatistiklerle dolu haberlerin gelmesi olağan hale gelmiş durumda.

AB ülkeleri 2008 yılının Ekim ve Kasım aylarında yoğunlaşan ve büyük ölçekli mali kurumlara yönelik olan kurtarma paketleri açıklamıştı. Avrupa Komisyonu da piyasalara uygulanan devlet müdahalelerinin normal şartlar altında piyasa ekonomisi ilkelerine aykırı olduğunu, ancak mevcut durumun hassasiyeti ve riskleri nedeniyle bu paketleri onaylayacağını açıklamıştı. Avrupa'nın önde gelen bazı ekonomilerinde yaşanan gelişmeler şöyle:

Almanya

2008 yılı Kasım ayında, Avrupa'nın en büyük ekonomisi Almanya'nın istatistik kurumu, ülke ekonomisinin son iki çeyrekte üst üste küçülerek Almanya'nın resmen resesyona girdiğini duyurmuştu. Uzmanlar 2009 yılının Almanya için daha zor geçeceği konusunda hemfikir. Almanya'da geçtiğimiz ay açıklanan kurtarma paketinin maliyeti 500 milyar Euro'yu buluyor. Bunun büyük bölümünü bankalara sağlanan güvenceler, diğer bölümünü de bankaların sermayelendirilmesi ve kredilerin garanti altına alınması için yapılan desteklerden oluşuyor.

Alman İstatistik Kurumu'ndan yapılan son açıklamalar, 2008 yılı Kasım ve Aralık aylarında ihracat açısından bir önceki yıla göre önemli düşüşler yaşandığını gösteriyor. Örneğin, Kasım ayında bir önceki aya oranlar % 10,6 gerileyen ihracat, Aralık ayında da bir önceki yıla göre % 7,7 oranında azaldı. Özellikle sanayi sektöründe beklentilerin çok üstünde daralmalar yaşanıyor; bu sektöre yapılan siparişlerin Ekim ayında % 1,1 ila 1,6 arasında gerilemesi beklenirken % 6 oranında daraldığı açıklandı. Makine ve Tesis Üreticileri Birliği'nden yapılan açıklamaya göre ise makine sektöründe 2008 Aralık ayında geçen yılın aynı dönemine göre % 40 oranında bir daralma kaydedildi. Almanya'da makinelerin dörtte üçü dışsatım için üretiliyor. Ancak dünyada meydana

gelen talep düşüşü nedeniyle Almanya'nın bu sektörde önemli kayıplara uğramasının kaçınılmaz olduğu belirtiliyor.

Ocak ayında da işsizliğin 3 milyon 100 bin kişi ile % 7,4 oranında olduğu açıklandı. Bu, son yıllarda açıklanan en düşük oranlardan biri, ancak Ocak ayında Alman Federal İstihdam Ajansı Başkanı küresel mali krizin etkilerinin iş piyasasında hissedilmeye başladığını, 2009 yılında işsizliğin artabileceğini açıkladı.

İngiltere

Küresel mali krizin en fazla etkilediği ülkelerden biri olan İngiltere'de krizin etkilerinin somut olarak ortaya çıkmasından bu yana birçok kapsamlı kurtarma paketi açıklandı. İngiltere, 2008 yılının son döneminde birçok finans kurumunun devlet tarafından el konulmasına ve büyük firmalar tarafından satın alınmasına, kapsamlı mali ve ekonomik tedbirlerin alınmasına sahne oldu. Tedbirler genel olarak bankacılık ve finans piyasası üzerinde yoğunlaştırılmış durumda. Piyasalarda yaşanan kredi sıkışıklığının aşılabilmesi için faiz ve vade konusunda hükümet kararları doğrultusunda birçok esneklik ve kolaylık sağlanıyor. Ekim ayında, İngiltere hükümeti mevduat sahiplerine bankalardaki paralarının 50 bin Sterlinlik bölümünün güvence altına alındığını açıkladı. Dünyanın en köklü merkez bankalarından biri olan İngiltere Merkez Bankası piyasada yaşanan likidite sıkışıklığının önceki önlemler dahilinde aşılamaması üzerine faizleri 315 yıllık tarihinin en düşük seviyesine çekme kararı aldı; Ocak ayında faiz oranları % 1,5 olarak açıklandı. Hükümet vergi odaklı tedbirleri de uygulamaya koymayı planlıyor; buna göre harcamaları teşvik etmek amacıyla en az bir yıl süreyle katma değer vergisi oranlarında 2,5 puanlık bir indirimle gidilecek ve yıllık geliri belli bir seviyenin üstünde olanlardan alınan vergide artırma gidilecek.

Ekim ayında açıklanan istatistiklere göre 2008'in üçüncü çeyreği itibariyle İngiltere ekonomisinin % 0,5 oranında küçüldü. Son 16 yılın aynı döneminde herhangi bir küçülme yaşanmamıştı. Ocak ayında da ülke ekonomisinin son çeyrekte % 1,5 küçüldüğü açıklanmış ve İngiltere'nin resesyona girdiği resmîyet kazanmıştı. Diğer yandan Kasım ayında merkez bankası başkanı 2009 yılında ülkeyi son 30 yılın en kötü ekonomik koşullarının gerçekleşebileceği uyarısında bulundu.

Fransa

Küresel mali krizin ilk ciddi belirtileri Fransa'nın en büyük bankası BNP Paribas'ın 2007 yılı Ağustos ayında kredi borçlanma maliyetlerinde keskin yükselişlere gitmesi ile ortaya çıkmıştı. Ekim ayında Fransız parlamentosu yaklaşık 460 milyar Dolarlık bir kurtarma paketini onayladı. 2008 Aralık ayı başında Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, öncelikle kamu yatırımları ve zor durumdaki otomotiv sektörü için kullanılmak üzere yaklaşık 26 milyar Euro tutarında bir kurtarma planı açıkladı.

Fransa'nın en büyük otomobil üreticisi durumdaki PSA Peugeot-Citroen firması 2009 Şubat ayında yaklaşık 11 bin çalışanın işine son vereceğini duyurdu. Firma daha önce hükümetten 3 milyar Euro'luk bir yardım almak koşuluyla işçi çıkarmama taahhüdünde bulunmuştu. Hükümet 9 Şubat'ta Avrupa'da yaşanan en tartışmalı kurtarma operasyonunu 6 milyar Euro olarak onayladı.

Buna göre, PSA Peugeot-Citroen ile birlikte Renault firmasının da istihdam yaratmak kaydı ile fondan yararlanması öngörülüyor.

Fransa, Almanya ile birlikte hem OECD hem de Avrupa Komisyonu tarafından 2009 yılında ekonomik büyümesinin duracağı tahmin edilen gelişmiş ülkeler listesine alınmıştı.

Diğer Ülkeler

Çok sayıda AB üyesi Komisyon'un da onayıyla devlet destekli kurtarma planlarını açıklamış durumdadır. İrlanda 400 milyar, Avusturya 100 milyar, İspanya 30 milyar, İtalya da 20 milyar Euro civarında kurtarma paketi açıkladı. Diğer yandan, birçok ülke bankalarda mevduatı bulunanlara 30 bin Euro ila 100 bin Euro arasında güvence vermiş durumda. Ancak uzmanlar alınan tedbirlerin yetersiz olacağı ve 2009 yılının Avrupa ülkeleri için son derece zorlu geçeceği görüşünde birleşiyorlar.

Gürhan DEMİREL
Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü
AB Masası Uzman Yardımcısı

İZMİR TİCARET ODASI

Şubat 2009